

ПРОГРАМА ПО ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ

За специалности от:

- Философско-историческия факултет:
Философия, История, Археология, Социология и науки за човека, Социология на правото, икономиката и иновациите, Етнология, Социална антропология;
- други факултети:
Начална училищна педагогика и чужд език, Предучилищна педагогика и чужд език, Предучилищна и начална училищна педагогика, Начална училищна педагогика, Педагогика на обучението по бит и технологии;
- Международни икономически отношения, Макроикономика, Маркетинг, Стопанско управление, Финанси, Политология, Счетоводство, Публична администрация;
- Право;
- Български език и история.

Форма и продължителност: тест, писмен, 4 часа.

Програмата съдържа основни проблеми от историята на българската държава и българския народ до края на Първата световна война.

Целта на изпита е да се проверят: **първо** – знанията на кандидат-студентите за историческите факти, уменията да ги анализират и правят съответните изводи; **второ** – разбирането за хронологическите граници на зададените въпроси; **трето** – писмената култура.

ПЪРВИ МОДУЛ:

Същинско средновековие (VII – XIV в.) и Късно средновековие (XV – XVII в.)

ОБРАЗУВАНЕ И УКРЕПВАНЕ НА СРЕДНОВЕКОВНАТА БЪЛГАРСКА ДЪРЖАВА. Славяни и прабългари в епохата на Великото преселение на народите. Начало и същност на Аспарухова България. Развитие на българската държава при хан Аспарух и хан Тервел. Вътрешнополитическата криза през втората половина на VIII в. Териториално разширение и централизация на България през първата половина на IX в. Устройство на държавата.

ПОЛИТИЧЕСКИ И КУЛТУРЕН ВЪЗХОД НА БЪЛГАРИЯ (852 – 927 г.). Външна и вътрешна политика на княз Борис I. Покръстване на българите и дипломатическа борба за самостоятелна българска църква. Създаване и разпространение на славянската писменост. Политическо могъщество на България при цар Симеон. Възход на старобългарската култура.

ПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ (927 – 1018 г.). България при цар Петър – вътрешна и външна политика. Движение на комитопулите. Цар Самуил и неговите приемници в борбата за запазване на българската държавна независимост. Падане на българските земи под византийска власт.

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА (1185 – 1241 г.). Въстанието на Асеневци. Възстановяване и политическо утвърждаване на българската държава. България при цар Калоян и цар Борил. Могъщество на България при цар Иван Асен II. Административно устройство. Стопански и културен подем.

АНТИОСМАНСКА СЪПРОТИВА НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД (XV – XVII в.). Последици от османското нашествие и унищожаването на българската държавност. Антиосманска съпротива на българите през XV в. Хайдушко движение. Българските въстания през XVI – XVII в.

ВТОРИ МОДУЛ: Българско възраждане

РАННО БЪЛГАРСКО ВЪЗРАЖДАНЕ. Същност, хронологически граници и съдържание на Българското възраждане. Фактори и исторически условия. Социално-икономически и културни промени в българските земи през Ранното възраждане. Формиране на българската национална идеология.

ВЪЗРОЖДЕНСКИ БОРБИ ЗА НАЦИОНАЛНО ОБОСОБЯВАНЕ НА БЪЛГАРИТЕ. Предпоставки за културните промени във възрожденското българско общество. Начало, развитие и резултати от движението за новобългарска просвета. Формиране на новобългарската култура. Движение за самостоятелна българска църква. Предпоставки, причини и основни етапи в развитието на църковнонационалното движение. Учредяване и устройство на Българската екзархия. Формиране на българската нация през Възраждането.

БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ ПРЕЗ 50-те – 70-те ГОДИНИ НА XIX в. Кримската война и българите. Начало на организираното националноосвободително движение. Политически организации, идеи и акции на българската емиграция. Четническо движение. Създаване и развитие на БРЦК и Вътрешната революционна организация. Източната криза (1875 – 1878 г.) и българското освободително движение. Априлското въстание от 1876 г. Българският въпрос в политиката на Великите сили. Руско-турската война (1877 – 1878 г.) и Освобождението на България.

ТРЕТИ МОДУЛ: Нова българска история (1878 – 1918 г.)

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА (1878 – 1885 г.). Временно руско управление. Българската съпротива срещу Берлинския договор. Създаване и същност на Търновската конституция. Устройство и политическо развитие на Княжество България (1879 – 1885 г.). Устройство и политическо развитие на Източна Румелия. Съединението на Княжество България и Източна Румелия. Военна и дипломатическа защита на Съединението.

ПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ В КРАЯ НА XIX – НАЧАЛОТО НА XX в. Политическата криза (1886 – 1887 г.). Управление на Стефан Стамболов. Вътрешна и външна политика. Икономическо развитие на българската държава. Управление на Народната партия. Правителствени кабинети 1899 – 1903 г. Управление на Народнолибералната партия (1903 – 1908 г.). Вътрешна и външна политика на България при управлението на Демократическата партия. Обявяване и дипломатическо уреждане на българската независимост.

БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ В МАКЕДОНИЯ И ОДРИНСКА ТРАКИЯ (1878 – 1903 г.). Същност на българския национален въпрос след Берлинския договор. Дейността на Българската екзархия в Македония и Одринска Тракия. Създаване и развитие на ВМОРО. Македоно-одринското движение в България. Горноджумайското въстание. Подготовка, ход и последици от Илинденско-Преображенското въстание.

ВОЙНИ ЗА ОБЕДИНЕНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАЦИЯ (1912 – 1918 г.). Българската държава и идеята за национално обединение. Създаване на Балканския съюз. България в Първата балканска война. Втора балканска (Междусъюзническа) война. България през 1913 – 1915 г. Участие на България в Първата световна война.

Препоръчителна литература

1. История на България. Изд. на БАН. Т. 2. С., 1981; т. 3. С., 1982; т. 4. С., 1983; т. 5. С., 1985; т. 6. С., 1987; т. 7. С., 1991; т. 8. С., 1999.
2. Божилов, Ив., В. Гюзелев, Цв. Георгиева, Н. Генчев, Ел. Стателова, Ст. Грънчаров. История на България в три тома. Т. 1 – 3, С.: Анубис, 1999.
3. Гюзелев, В., Д. Саздов, Л. Спасов, Пл. Павлов, Ив. Тютюнджиев, Ив. Лазаров, М. Палангурски. История на България. С., 2000.
4. Ангелов, П., Д. Саздов, Ив. Стоянов, Р. Попов, Л. Спасов. История на България 681 – 1944. Т. 1 – 2. С.: Софи-Р, 2003.
5. Делев, П., Г. Бакалов, П. Ангелов, Цв. Георгиева, Пл. Митев, Ив. Илчев, Евг. Калинова. История на България. Учебник за 11. клас. С.: Планета-3, 2001.
6. Спасов, Л., Пл. Павлов. Кратка история на България, Кърджали: Родопи, 2005.

Всеки изпитен вариант съдържа задания от **трите модула**, които обхващат трите дяла на българската история в очертаните в програмата хронологически граници. **Първият модул** обхваща периода на Същинското средновековие (VII–XIV век) и Късното средновековие (XV–XVII век). **Вторият модул** включва периода на Българското възраждане. **Третият модул** обема новата българска история (1878–1918 г.). Всеки модул включва три типа задания: **първият тип са пет въпроса** с посочени по три варианта на отговор, от които **само един е верен**; **вторият тип са десет въпроса**, на които кандидат-студентът трябва да даде свой вариант на отговор; **третият тип задание е да се развие в необходимия размер отговор на конкретен исторически въпрос**.

Изпитните варианти ще включват комбинации от трите модула и трите типа задания, т.е., ако първото и второто задание са от **първия и втория модул**, то третото задание е от **третия модул**; съответно, ако първите две задания са от **втория и третия модул**, то третото задание е от **първия модул**; или ако първото и второто задание са от **първия и третия модул**, третото задание ще бъде от **втория модул**.

Примерен вариант на кандидатстудентския изпит по история на България

ПЪРВИ МОДУЛ:

Същинско средновековие (VII – XIV в.) и Късно средновековие (XV – XVII в.)

I. Отбележете със знака x верния отговор.

1. Към коя етнолингвистична общност спадат **славяните**:

- а) индоевропейската общност;
- б) тюркско-алтайската общност;
- в) сармато-аланската общност.

2. Средновековната българска държава се създава като обединение на:

- а) съюза на **северите и седемте славянски племена** и прабългарите на **Кубер**;
- б) **славяните от Македония** и прабългарите на **Аспарух**;
- в) съюза на **северите и седемте славянски племена** и прабългарите на **Аспарух**.

3. Кое от следните твърдения **НЕ е вярно**:

- а) Дунавска България се създава през 680/681 г. **от хан Аспарух**;
- б) Хронистът Теофан характеризира мира между Аспарух и Константин IV Погонат като „**срам за ромеите**“;
- в) Столицата на България през езическия период е **Преслав**.

4. **За кое събитие** се отнася текстът от т.нар. „**Анонимен ватикански разказ**“: „И тъй, като влязъл в резиденцията на Крум, той преровил неговите съкровища и намерил твърде богата плячка. Той започнал да разпределя на войската си по списък мед, одежди и други различни неща“?

- а) Превземането на българската столица **Преслав от император Йоан Цимисхи** през 971 г.;

- б) Превземането на **Преслав от киевския княз Светослав** през 970 г.;
- в) Превземането на **Плиска от император Никифор I Геник** през 811 г.

5. Какви решения, **важни за българската църква**, са приети на т.нар. Фотиев събор от 879/880 г.:
- а) изключване на българските епископи **от списъците на Константинополската църква**;
 - б) изключване на българските епархии **от Римската църква**;
 - в) **признаване** на Българската патриаршия.

II. Попълнете необходимата информация или отговорете в свободен стил на зададените въпроси.

6. **Стара Велика България** е създадена от през година и се разпада под удара на
7. **Първите писани закони** са при , а създаването на **комитатите** е при
8. **Какви са клаузите на „дълбокия мир“** от есента на 863 г. между България и Византия?
.....
9. **България** приема **християнството** от църква, при българския владетел, през година.
10. Избройте известните **книжовници от „Златния век“** на българската култура и техните **произведения**:
.....
11. Българският владетел през **езическия** период носи **титлата**, а след **християнизацията** до края на **Първата българска държава** владетелите носят **титлите**:
.....
12. **За кое събитие** се отнася текстът от „История“ на **Лъв Дякон**: „А пък император Йоан, който се борил с руската войска в продължение на цели четири месеца, върнал Мизия на ромеите и нарекъл Доростол Теодоропол на името на мъченика Теодор Стратилат“?
.....
13. **За кой български владетел** се отнася текстът от „История“ на **Георги Акрополит**: „...Всички му се възхищаваха и го облажаваха, защото не употребяваше оръжие срещу своите и не се опетняваше с убийства на ромеи... Затова той бе обичан не само от българи, но и от ромеите, и от други народи“?
.....
14. **Кои са българските средновековни столици** и при **кои владетели** се утвърждават съответните столични градове?
.....
15. **Първото антиосманско въстание** на българите е организирано през година от

ВТОРИ МОДУЛ: Българско възраждане

I. Отбележете със знака x верния отговор.

1. **Ранното българско възраждане обхваща** времето:
а) от началото на XVIII в. до 1762 г.;
б) XVIII и първата четвърт на XIX век;
в) XVIII и първата половина на XIX век.
2. **Първото българско народно взаимно училище е открито** на 2 януари 1835 г.:
а) в Свищов;
б) в Пловдив;
в) в Габрово.
3. **Ферманът** на султан Абдул Азис за **създаване** на Българската екзархия е **издаден** на:
а) 3 април 1860 г.;
б) 27 февруари 1870 г.;
в) 16 февруари 1872 г.

4. Средства за първите обиколки на Васил Левски в България през 1869 г. **осигурява:**
а) БРЦК в Букурещ;
б) „Българско общество“ в Букурещ;
в) Одеското българско настоятелство.
5. Кое от следните твърдения **НЕ е вярно:**
а) решението за подготовката на Априлското въстание е взето в Гюргево в края на 1875 г.;
б) Четническата акция на Хаджи Димитър и Стефан Караджа е проведена през 1868 година;
в) Първият български екзарх е Иларион Макариополски.

II. Попълнете необходимата информация или отговорете в свободен стил на зададените въпроси

6. Какво представляват **дамаскините**?
.....
.....
7. **Къде и кога** Паисий Хилендарски завършва „История славянобългарска“?
.....
.....
8. „История во кратце о болгарском народе словенском“ е **написана** от през г.
9. Посочете **къде и кога** са открити български **гимназии** през Възраждането.
.....
.....
10. Великденската акция с **участието** на е **проведена** на в храма
11. Какво представлява „**Аферата Соколски**“ от 1861 г.?
.....
.....
12. С каква **цел** Мидхат паша създава **проект за училищата** в Дунавския вилает през 1865 – 1866 г.?
.....
.....
13. Първата българска легия е създадена **през**..... година в от....., а Втората българска легия съществува в периода в
14. Посочете **политическите инициативи** на Добродетелната дружина през **1867 г.**
.....
.....
15. **Кога** е подписан и **каква е същността** на Санстефанския договор?
.....
.....

ТРЕТИ МОДУЛ: Нова българска история (1878 – 1918 г.)

Развийте в необходимата степен следния исторически въпрос:
УЧАСТИЕТО НА БЪЛГАРИЯ В ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНА
(ОКТОМВРИ 1915 – СЕПТЕМВРИ 1918 г.).